

Verksamhetsberättelse för Adelsö Hembygdslog för år 2011

Styrelsen har under året bestått av

Ordförande	Anders Sahlén
Vice ordförande	Agneta Collberg
Kassör	Göran Lindblad
Sekreterare	Jan Bystedt
Ledamöter	K V Jacobson Siri Lundmark Per Lundstedt
Suppleanter	Gunnar Axe Mats Lundgren Stintan Qviberg Lars Skedinger

Övriga poster och uppdrag inom Adelsö Hembygdslog

Revisorer	Seth Björk Eva Holmberg
Revisorssuppleanter	Madeleine (Lene) Wallin Eva Wiklund
Valberedning	Jan Gertz (sammankallande) Seth Björk Britta (Titti) Ekman

Externa kontakter inkl. Adelsö föreningsråd Gunnar Axe (ansvarig)
Programkommittén K V Jacobson (sammankallande), Jan Bystedt, Lars Skedinger
Dokumentationskommittén Anders Sahlén (sammankallande)
Fotogruppen Anders Sahlén (ansvarig), Göran Lindblad
Dokumentgruppen K V Jacobson (ansvarig), Anders Sahlén, Lars Skedinger
Digitalgruppen Anders Sahlén, Göran Lindblad, Mats Lundgren
Museikommittén
Föremålsgruppen Per Lundstedt, Mats Lundgren
Renoveringsgruppen Anders Sahlén (ansvarig), Mats Lundgren
Reparationer och underhåll av byggnader Anders Sahlén (ansvarig)
Bagarstugan och bakningsdagarna Agneta Collberg
Kryddträdgården Siri Lundmark
Tillsyn och bokning av Uppgården Nils Wernersson och Stintan Qviberg
Hemsidesansvarig Jan Bystedt

Medlemmar

Antalet betalande medlemmar var 110. Medlemsavgiften för 2011 var 100 kr.
Föreningen har en hedersmedlem: Johan af Klint.

Möten

Årsmötet hölls den 20 februari i Hembygdsgården. Protokollet finns på hembygdslagets hemsida.

Efter de sedvanliga årsmötesförhandlingarna och en paus med ”kaffe och smörgås” berättade Ingeborg Borgenstierna från Nordiska museet under rubriken ”Vättar, väsen och trolltyg – ett föredrag om folktro”.

Styrelsemöten. Styrelsen har under året haft 8 protokollförda sammanträden. Protokollen återfinns på Hembygdslagets hemsida.

Vid **Stockholms läns hembygdsförbunds årsmöte 2011** den 26 mars i Hässelby representerades Adelsö hembygdslog av Jan och Gunilla Bystedt.

Stöd och bidrag

Från **Ekerö kommun** har föreningen erhållit ett verksamhetsbidrag på 5.500 kr. för år 2011. Studieverksamhet och guidningar har skett i samarbete med **Studieförbundet Vuxenskolan**, varifrån hembygdslaget fått 7.580 kr. i bidrag.

Aktiviteter och arrangemang

Vättar, väsen och trolltyg

I samband med årsmötet söndagen den 23 februari i Hembygdsgården berättade Ingeborg Borgenstierna från Nordiska museet om folktro under rubriken Vättar, väsen och trolltyg. Deltagarantal: 35.

Lokala namn på platser på Adelsö

Torsdagen den 10 mars i Uppgården berättade K V Jacobson om platser på Adelsö vilkas namn i många fall inte återfinns på kartan, samt om människor som bott där. Agneta Collberg visade bilder och vi fick höra ett par intervjuer som Stig Collberg spelade in för mer än trettio år sedan.

Deltagarantal: 20.

Intervjuer från förr

Torsdagen den 17 mars fick vi i Uppgården ta del av ”levande” skildringar av Adelsö ända ifrån sent 1800-tal fram till 1960-talet i form av intervjuer inspelade av prästen Kjell Hedgren. Han tjänstgjorde under 1960-talet på Adelsö och spelade 1964 in längre intervjuer med två gamla Adelsöbor, Valle Collberg och Engla Flith, samt kortare intervjuer med distriktssköterskan Kerstin Jonsson och en färjskeppare. Valles barnbarn Agneta visade passande bilder.

Deltagarantal: 25.

Nya kunskaper om Hallstas historia

Vi samlades i Uppgården torsdagen den 31 mars för att lyssna till Lasse Kolm, ägare till den gamla Hallstagården. Han har relativt nyligen hittat och skannat in en omfattande dokumentation om gården från en period som sträcker sig mer än tvåhundra år tillbaka. Deltagarantal: 32.

Baka i stenugn

Bakningskurserna i bagarstugan under Agneta Collbergs ledning lockar många deltagare. Under 2011 ordnades kurser den 2a, 3e och 16e april. Sammanlagt deltog 23 vuxna och 6 barn.

Vandring på Tofta-Hanmoras marker

Lördagen den 16 april samlades vi vid Hembygdsgården för att gemensamt åka till Tofta. På gamla kartor och i arkivhandlingar hade vi vid en sammankomst den 18 november 2010 under Lennart Rydbergs ledning studerat Tofta-Hanmoras ägar- och ägoförhållanden under århundradena. Nu ville vi studera förhållandena "i terrängen". Vi tittade på en medeltida stengrund belägen utmed vägen från Toftas byggnader ner till sjön och gick sedan en rundvandring i Tofta by med Tina Lennartsson som guide. Därpå gjorde vi hembesök i Tinas hus "Täppan", som en tid var prästgård och flyttats till Tofta på 1800-talet. Gruppen följde sedan en gammal väg från Toftas Södergård mot Stenkulla äng och kom till den möjliga platsen för ett fall där kanske den vattenkvarn som finns på gamla kartor varit belägen. Där kunde också konstateras att bäcken med fallet måste ha runnit runt Tofta och haft sitt utflöde i Brygghusviken, inte vid Hanholmen som man kunnat tro utifrån kartbilder. Torpet Lillskog var nästa mål, där tog ägaren Örjan Eriksson emot och berättade om torpet. Även i torpet Lissbovik blev vi väl mottagna av ägarna Lola och Per Adolfsson, som visade runt både inomhus och utomhus. Vandrigen avslutades i Hanmora där Lars Skedinger berättade om gårdens byggnadshistoria, varefter makarna Skedinger bjöd på kaffe. Deltagarantal: 20-25.

Fågelskådning vid Hovgårdsviken

Lördagen den 7 maj fick "skådarna", under Hasse Anderssons sakkunniga ledning, se bl.a. årta, kricka, tofsvipa, grågåås och ljungpipare. Deltagarantal: 12.

Vandringsdagen

Vandringsdagen arrangerades traditionsenligt på Kristi himmelsfärdsdag, som 2011 inföll den 2 juni. Hembygdslaget var representerat vid gravfältet på Kunsta, där Arne Westberg och Bengt Magnusson serverade mjöd och erbjöd informationsmaterial om gravfältet. Drygt 160 vandrare passerade.

Besök på Björkö

Lördagen den 4 juni färdades vi med "Anna av Kurön" från Lindby brygga till Ångholmsbryggan på Björkö. Gösta Karlsson, som skulle bli vår guide och värd under besöket, mötte oss vid Dansängen och förde oss sedan genom det lummiga landskapet till en bebyggelse de flesta besökare på Björkö aldrig ser, villorna Höglund och "Akademivillan", byggda av Göstas farfarsfar, samt det gamla stället Charlottenlund. Från villorna vandrade vi genom terrängen upp till Kvarnbacken där Björkö's väderkvarn en gång låg. Platsen erbjöd fin utsikt över Björkö by. Om dess gårdar berättade Gösta när vi efter ytterligare vandring kom

dit. Från byn gick vi till Ansgarskapellet och intog den medhavda matsäcken i gröngräset. Där mötte Gösta upp med traktor och balvagn, nu utrustad för persontransport. Vi fick en spännande traktorresa genom södra Björköns åkerfält och storskog ut till öns södra udde med det gamla fiske- och trädgårdsstället Gisseludden. Åter till byn mötte en överraskning: Gösta och hans familj bjöd in hela sällskapet till Uppgården på varmkorv och kaffe. Anna hämtade oss så vid bybryggan för återfärd till Adelsö. Vädret var strålande och Björköbesöket blev synnerligen minnesvärt.

Deltagarantal: 23.

Utställningen Alsnöhus och Alsnö möte

Utställningen Alsnöhus och Alsnö möte, som iordningställdes till förra årets hembygdsdag, visades i Hembygdsgården under den julivecka då Beryl Kornhills skådespel om Magnus Ladulås framfördes i Adelsö kyrka.

Antalet besökare är inte känt.

Hembygdsdagen 2011 – tema ”Gamla arbetsmetoder”

Hembygdsdagen firades söndagen den 14 augusti i Uppgården och inleddes med korum av kyrkoherde Staffan Eklund. Vädret var det bästa tänkbara, vindstilla och lagom varmt.

Årets tema var gamla arbetsmetoder och bl.a. demonstrerades lieslätter, räfsning och uppsättning av höhässa (Maria och Lars Skedinger), nätbindning (Roland Widlund), knytning av vassmatta (K V Jacobson m.fl.), smide på fälttässa (Olle Weslien), en tändkulemotor (Bosse Stolt), tvätt i bykgryta och handdriven tvättmaskin (Tathy Larsson och Seth Björk), vedsågning med träbågesåg (Ingvar Landin), ullspinning (Agneta Collberg), bakning i bagarstugan (Lotta Person m.fl.) och smörkärning (Håkan Bergqvist).

På den traditionella marknaden erbjöds från lokala producenter och hantverkare bl.a. honung, grönsaker, potatis, smycken, textil- och vävarbeten, salvor och naturprodukter, sylt och saft samt skinn- och fårprodukter.

Björn och Phyllis Ambrosiani deltog till vår glädje med försäljning av böcker och med att svara på frågor om arkeologi och historia.

Till det populära lotteriet hade vänliga människor även i år skänkt en mängd fina vinster.

Ölaget underhöll med folkmusik.

Kaffe- och matservering skedde i Kafé Uppgårdens regi.

Linda Ahrnberg ställde upp med familj och vänner samt ett antal hästar och hundar, bl.a. jättehästen Chaplin, ponnyn Amalia och minihästen Leo samt därutöver ett antal hundar.

Barnen fick chansen att rida och alla besökare kunde glädjas åt olika hunduppvisningar.

Antal besökare: ca 400.

Studiebesök på Kurön

Lördagen den 10 september åkte vi med Anna av Kurön till hennes hemmahamn. Maria Strömberg, vårdare på Kurön, och Olle Brodin, tidigare fastighetsskötare på Kurön, guidade oss. Vi fick höra hur vården fungerar och om alla byggnader: kapellet, växthuset, sågen, den enorma värmeanläggningen, brandförsvaret osv. Efter generöst kaffe och mackor i den vackra matsalen besökte vi Kuröns museum som rymmer mycket från Kuröanstaltens snart hundraåriga historia.

Deltagarantal: 17.

Potatisprovning

I Uppgården berättade Agneta Collberg torsdagen den 29 september om potatisodling och potatissorter. Åtta sorter provsmakades: Asterix, Cherie, Amadine, Pentland Javelin, Princess, Rocket, Blue Belle och Mandelpotatis. Till kaffet serverades Kronans kaka, som ju bakas på potatis.

Deltagarantal: 8.

Potatisprovning med grupp från Segeltorps kulturförening

Lördagen den 8 oktober tog Agneta Collberg och Christer Nordemo emot medlemmar i Segeltorps kulturförening och berättade om potatisens historia samt om odling och skörd, allt beledsagat av bilder. Åtta sorters potatis provsmakades: Asterix, King Edvard, Princess, Marine, Blue Belle, Minerva, Rocket och Solist. Kaffe och Kronans kaka serverades.

Antal deltagare: 30.

Helgö

Som förberedelse för ett besök på Helgö kommande vår fick vi i Uppgården torsdagen den 13 oktober ta del av Linda Wåhlanders kunskaper om ön. Hon berättade livfullt och hade ett rikt bildmaterial om Helgö och fynden där och även om några platser samtida med Helgö.

Deltagarantal: 20.

Adelsö skolors historia

Lennart Rydberg berättade torsdagen den 17 november i Uppgården om Adelsö skolors historia utifrån en grundlig genomgång av tillgängliga dokument. Han berättade om skolor och lärare alltifrån de första ansatserna till undervisning av barn på 1700-talet fram till de sista skolornas nedläggning 1963. Äldre bilder på skolor och skolbarn ur hembygdslagets arkiv visades. Under kvällen fanns också hembygdslagets arkivalier från Dalby skola att bese.

Deltagarantal: 25.

Hembygdslagets jultallrik

avnjöts torsdagen den 1 december i Hembygdsgården. Kvällens underhållning utgjordes av en presentation i ord och bild av lärarinnan Britta (Inga-Britta) Ekmans examensuppsats från 1940-talet om Adelsö, som hon donerat till hembygdslaget. Agneta Collberg läste utdrag ur uppsatsen och Anders Sahlén visade en del av Britta Ekmans fina teckningar..

Deltagarantal: 50.

Tomteverkstad

Årets sista aktivitet, tomteverkstaden, vände sig till barnen. Lördagen den 3 december samlades 41 glada barn i Uppgården under ledning av sex vuxna för att tillverka julklappar.

Hembygds museet Uppgården

Kaféverksamheten

Hembygdslaget förnyade avtalet med Lene Wallin. Under 2011 var kaféet öppet för allmänheten endast på helgerna i maj, därefter dagligen till mitten av september.

Byggnaderna och trädgården

Åtgärdslista. En "att göra-lista" finns för att underlätta prioritering och planering av åtgärder.

Arkivrum i Uppgården. Det största arbetet under året har varit renovering och inredning av ett rum i Uppgårdens övervåning, det rum som tidigare disponerades av Birkakören. I rummet finns nu skåp för förvaring av hembygdslagets arkivalier samt iordningställd plats för arkivarbete. Det material som förvarades i de två kassaskåpen i postrummet har flyttas till arkivrummet och skåpen har skänkts bort mot avhämtning. I samband med flytten har samlingarna gått igenom.

Fönsterrenovering har genomförts i Uppgårdens övervåning.

Entrétrappan har fått en ny tillverkad **fotskrapa**.

En ny **diskmaskin** har installerats i Uppgårdens kök. Kommunen och Lene Wallin delar på kostnaden.

Köket i Uppgårdens övervåning. En omfattande renovering påbörjades under hösten.

Bagarstugan. Ugnen har fått en ny järnhäll och entrétrappan halkskydd. Nya vindskivor ochnockbrädor har monterats. Dessutom har fönsterkarmarna målats. Ett udda fönster har ersatts med ett mer stilenligt som levererats av Staffan Eriksson.

En **skylt** som upplyser besökare om toaletterna i vagnslidret har satts upp vid bussparkeringen.

En "**gatlykta**" har satts upp intill gången mellan Hembygdsgården och Uppgården.

Arbetsdagar. Hembygdslaget hade en arbets-/städdag den 15 april och en den 27 oktober, dvs. strax innan kaféet öppnade och strax efter dess stängning på hösten. En mängd sysslor utfördes, såväl i trädgården som inne i byggnaderna.

Örtagården har fått en rejäl uppfräschning, bl.a. har en del nya växter planterats. Skyltar har satts upp som visar växternas namn och användningsområden.

Museisamlingarna och arkivet

En **totalinventering** av föremålen i museet, avslutades under våren. Alla föremål har blivit avfotograferade och katalogiserade. Arbetet pågick även under 2010.

Vagnslidret fick under sommaren ta emot ett antal större föremål som hembygdslaget haft magasinerade på Kunsta. Det rörde sig bl.a. om en plog med träskaklar, en timmerdoning (en kälktyp) med bromsdräkt, en släde samt en kvarn för kross och gröpe. Föremålen är i behov av viss renovering.

Från familjen Lennartsson har hembygdslaget erhållit diverse **dokument från Tofta gård**.

Övrigt

Under året bildades en "**digitalgrupp**" med uppdrag att arbeta med digitala arkivfrågor, ex.vis omkopiering och överföring till nya lagringstekniker.

Hembygdslaget har låtit framställa en **kalender** för år 2012 med gamla Adelsöbilder på temat "gamla arbetsmetoder". Ett stort tack till Partner Print och Patrick Gahager som skänkte hela upplagan till Hembygdslaget!

Adelsö i januari 2012

Styrelsen
